

בש"פ 993/17 - פלוני נגד מדינת ישראל

בבית המשפט העליון

בש"פ 993/17

לפני: כבוד השופטת ד' ברק-ארז
העורר: פלוני

נגד

המשיבה: מדינת ישראל

ערר על החלטתו של בית המשפט המחוזי מרכז-לוד
מיום 21.12.2016 במ"ת 26631-09-16 שניתן על-ידי
כבוד השופטת נ' בכור

תאריך הישיבה: ו' בשבט התשע"ז (2.2.2017)

בשם העורר: עו"ד ישר יעקובי

בשם המשיבה: עדי שגב

החלטה

1. בפני ערר לפי סעיף 53 לחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה - מעצרים), התשנ"ו-1996 על החלטתו של בית המשפט המחוזי מרכז-לוד מיום 12.1.2017 (מ"ת 26631-09-16, השופטת נ' בכור). בית המשפט המחוזי הורה על מעצרו של העורר עד תום ההליכים נגדו.

רקע והליכים קודמים

עמוד 1

2. ביום 12.9.2016 הוגש נגד העורר כתב אישום המייחס לו עבירה של רצח לפי סעיף 300(א)(2) לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: חוק העונשין). על-פי האמור בכתב האישום, העורר התגורר עם אשתו (להלן: א.) וארבעת ילדיהם הקטינים בעיר בשלב מסוים החל להתגורר עמם, באופן ארעי, ב.ג., אביה של א., אשר על-פי המתואר בהמשך העורר מואשם ברציחתו (להלן: ב.). בלילה שבין יום ה-19.8.2016 ל-20.8.2016 התגלע ריב בין העורר לבין חברה של אשתו, שהגיעה לדירת בני הזוג, למרות שהעורר אמר לה לא להגיע למקום בעת שהתקשרה קודם לכן. ב. שהבחין בעימות בין השניים התערב לטובת החברה, וכך התעורר בינו לבין העורר עימות מילולי, אשר התפתח לכלל תגרת ידיים. ב. הכה באגרופ את העורר, וזה מעד ונפל. בהמשך, ב. הוסיף לנסות ולתקוף את העורר בעוד א. והחברה מנסות להפריד ביניהם. בשלב מסוים, ניגש העורר למטבח, נטל סכין שאורך להבה הוא 11 ס"מ ושב לחדר שבו היה ב. כשב. ניסה לחזור ולתקוף אותו החל העורר לדקור אותו - שתי דקירות בחזה, ארבע דקירות בגב ודקירה נוספת בראש. בשעה 00:59, מיד לאחר ביצוע המעשים, התקשר העורר למד"א והזעיק עזרה לדירה. כתוצאה מהדקירות נגרם נזק חמור לאבי העורקים של ב., והוא איבד דם רב. ניסיונות ההחייאה שלו לא צלחו ומותו נקבע בשעה 01:35. העורר שהמתין במקום להגעת מד"א נעצר בידי המשטרה שהגיעה אף היא למקום.

3. עם הגשתו של כתב האישום נגד העורר הוגשה גם בקשה לעוצרו עד תום ההליכים נגדו.

4. בהחלטה מיום 22.11.2016 נקבע כי הצדדים מסכימים על קיומן של ראיות לכאורה. כן נקבע כי קיימת עילת מעצר בעניינו של העורר. יחד עם זאת, בית המשפט המחוזי הורה על הכנת תסקיר לבחינת האפשרות של שחרור העורר לחלופת מעצר לנוכח הנסיבות הייחודיות של המקרה, ובכלל זה הסלמת האירוע שלא בהכרח בשל התנהגותו של העורר, גילו הצעיר, ניהול אורך חיים נורמטיבי והיעדר עבר פלילי.

5. ביום 19.12.2016 הוגש התסקיר בעניינו של העורר, ובו צוין כי הסיכון להתנהלות אלימה מצד העורר בעתיד הוא נמוך וכי הסיכוי להפרת תנאי המעצר הוא נמוך גם כן בשים לב לרמת המחויבות הגבוהה של העורר לאשתו ולילדיו ולהשפעה המרתיעה שהייתה להליך הפלילי עליו. בנוסף, בתסקיר צוין כי העורר "בעל יכולת להסתגל למסגרות ולסמכות, ללא קיום קשרים שוליים או דפוסים אלימים, אשר ניכר כי הסתבכות זו הינה חריגה לו". באשר למפקחים המוצעים - הוריו של העורר, אחיו, אחותו המאומצת ובן זוגה - שירות המבחן ציין כי הוא מתרשם מהם לטובה, וכי הם מבינים את האחריות המצופה מהם, מבינים את המשמעות של התנאים המגבילים, ערים למצבו הרגשי של העורר ומסוגלים להיות גורם סמכותי עבורו. לצד זאת, שירות המבחן התרשם כי העורר מתקשה לשתף מעולמו הפנימי והרגשי וכי הוא עדיין מתקשה להפנים את ההשלכות של המקרה על חייו ועל יחסיו עם משפחתו. כמו כן, שירות המבחן ציין כי קיים קושי לצפות את התנהגותו של העורר בסיטואציות מורכבות וקיצוניות בשל הפער המשמעותי בין התנהלותו הנורמטיבית לבין אופיו האלים והבלתי צפוי של המעשה שביצע. על כן, על אף שהתרשם לטובה כאמור מחלופת המעצר, שירות המבחן נמנע מלהמליץ של שחרור העורר לחלופת מעצר.

6. ביום 21.12.2016, בטרם נערך דיון בתסקיר, ביקש בא-כוח העורר לחזור בו מהסכמתו לקיומן של ראיות לכאורה ולטעון לכל היותר כי ישנה הסכמה לקיומן של ראיות לכאורה רק לגבי עבירת ההריגה. כמו כן, הוא ביקש להגיש חוות דעת עצמאית מטעמו שבה יעיין בית המשפט לצד התסקיר של שירות המבחן. בקשות אלה נדחו בו ביום.

7. ביום 12.1.2017 הורה בית המשפט המחוזי על מעצרו של העורר עד תום ההליכים נגדו. בית המשפט המחוזי התבסס על ההלכה הפסוקה לפיה ברגיל נאשם בעבירת רצח ייעצר עד תום ההליכים נגדו, להוציא מקרים חריגים ויוצאי דופן. כמו כן, בית המשפט המחוזי חזר על האמור בתסקיר המבחן וקבע כי לא מצא טעם לסטות ממנו, בהדגישו את הפער בין התנהלותו הנורמטיבית של העורר עד כה לבין אופייה האלים והבלתי צפוי של העבירה המיוחסת לו, כאשר "ברקע גם צריכת אלכוהול", כפי שצוין בתסקיר המבחן.

הערר

8. הערר שבפני מופנה נגד החלטתו של בית המשפט המחוזי ומכוון לשחרורו של העורר לחלופת מעצר.

9. בערר מודגשים הרקע החיובי של העורר והעובדה שהאירוע המתואר בכתב האישום מהווה חריג בנוף חייו. לשיטת העורר, יש להתבונן אל מעבר ל"שורה האחרונה" בתסקיר, אשר בעיקרו חיובי מאד. על-פי הנטען, הימנעותו של שירות המבחן מלהמליץ על שחרור לחלופת מעצר מבוססת על הניגוד בין המעשה לבין מכלול התנהגותו של העורר. כמו כן, נטען כי אין ממש בהתייחסות ל"רקע של צריכת אלכוהול" להוציא העובדה שבערב האירוע עצמו העורר צרך אלכוהול כחלק מבילוי של יום שישי בערב.

10. העורר מוסיף ומדגיש את התנהגותו אף לאחר האירוע, שהתאפיינה בהזעקת עזרה, בשיתוף פעולה מלא עם המשטרה ובהבעת צער וכאב על תוצאות האירוע.

11. הדיון בערר התקיים בפני ביום 2.2.2017. בדיון נכח אף אחיו של העורר, אחד המפקחים המוצעים. במסגרת הטיעון בעל-פה חזר ופירט בא-כוחו של העורר את הטעמים לכך שיש לראות בעניינו של העורר חריג. מנגד, המדינה הדגישה את המסוכנות הטבועה במי שדקר אדם בהתפרצות זעם.

דיון והכרעה

12. לאחר שבחנתי את הדברים עמדתי היא שדין הערר להתקבל.

13. אכן, לעורר מיוחסת עבירת רצח המקימה חזקת מסוכנות סטטוטורית לפי סעיף 21(ג)(1) לחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה - מעצרים), התשנ"ו-1996 (להלן: חוק המעצרים). יחד עם זאת, בנסיבות חריגות, חלופת מעצר או מעצר בפיקוח אלקטרוני עשויים לאיין את חזקת מסוכנות גם למואשמים בעבירת רצח (ראו: בש"פ 2646/97 עודה נגד מדינת ישראל, פ"ד נא(1) 523, 527 (1997); בש"פ 6700/04 מדינת ישראל נ' גרה (19.7.2004); בש"פ 4812/05 זחלאקה נ' מדינת ישראל (20.6.2005); בש"פ 8218/08 ברוך נ' מדינת ישראל (7.10.2008); בש"פ 9276/08 מדינת ישראל נ' ירקוני, פסקה 5 (12.11.08); בש"פ 6293/12 ימר נ' מדינת ישראל (13.9.2012); בש"פ 4054/13 פטר נ' מדינת ישראל, פסקה 9 (17.6.2013). כן השוו: בש"פ 6722/15 ניג'ם נ' מדינת ישראל, פסקה 11 (26.10.2015); בש"פ 6647/16 מדינת ישראל נ' עייש (14.9.2016)). אני סבורה כי כזה הוא גם המקרה שבפנינו, וכי קיימים טעמים מיוחדים להורות על מעצרו של העורר בפיקוח אלקטרוני, כמצוות סעיף 22(ב) לחוק המעצרים.

עמוד 3

14. אני מקבלת את טענת בא-כוחו של העורר כי קריאת התסקיר בכללותו מלמדת כי הוא כולל, בעיקרו, נתונים חיוביים בכל הנוגע למסוכנותו הנמוכה של העורר, ובכלל זה ההשפעה המרתיעה של ההליך הפלילי עליו, מחויבותו הגבוהה לבני משפחתו, היעדר מוחלט של מקרה אלימות קודמים וההתרשמות המאוד חיובית של שירות המבחן מהמפקחים המוצעים. כמו כן, לא מדובר במעשים שתוכננו מבעוד מועד, ומיד לאחריהם הזעיק העורר עזרה ושיתף פעולה עם גורמי המשטרה, עובדות שלהן אני מייחסת חשיבות רבה. לאור כל זאת, אני סבורה כי אכן מדובר באירוע חד-פעמי מבחינת העורר, וכי המסוכנות הנשקפת ממנו היא נמוכה.

15. כמו כן, אני סבורה כי אין בניגוד בין אורח חייו הנורמטיבי של העורר לבין האירוע האלים מושא הערר הנוכחי, כשלעצמו, כדי לפעול לחובתו. מסקנה אחרת הייתה מובילה אותנו למצב האבסורדי לפיו בית המשפט יטה כנגד שחרור לחלופה דווקא בעניינם של נאשמים שניהלו אורך חיים נורמטיבי לחלוטין.

16. בשים לב לכל אלה, אני סבורה כי המקרה נופל לגדרו של החריג שהוכר בפסיקה, שיחול רק בהתקיים נסיבות ייחודיות.

17. עם זאת, בשים לב לכך שחלופת מעצר בעניינו של מי שמיוחסת לו עבירת רצח אמורה להיות "מוצקה" ו"הרמטית", אני סבורה כאמור כי במקרה הנוכחי יש מקום להורות על מעצר בפיקוח אלקטרוני.

18. סוף דבר: אני מורה על קבלת הערר במובן זה שהדיון יחזור לבית המשפט המחוזי על מנת שיקבע את התנאים להשמתו של העורר במעצר בפיקוח אלקטרוני, המלווה בפיקוח אנושי.

ניתנה היום, י"א בשבט התשע"ז (7.2.2017).

שׁוֹפֵט